

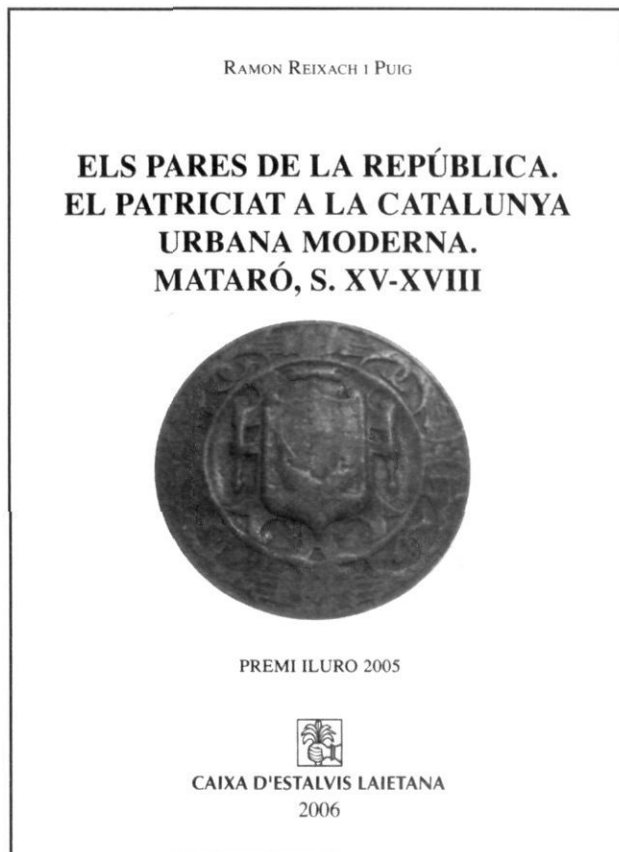
RAMON REIXACH I PUIG, *Els pares de la república. El patriciat a la Catalunya urbana moderna. Mataró s. XV-XVIII*. Premi Iluro 2005. Caixa Laietana (Mataró 2006).

Sovint acostumem a fer referència a forces i a moviments històrics, presentant-los d'una manera abstracta, sense tenir en compte la infinitat d'individus –i de cadascun d'ells– que, de fet, han intervingut en el seu curs. Ens oblidem del factor humà i que els fenòmens que pretenem etiquetar –per simple comoditat o amb finalitat pedagògica– han estat, en el fons, protagonitzats per homes i dones de carn i ossos, veritables actors dels esdeveniments, tant en l'ordre social, com l'econòmic, religiós, etc.

No és així al llibre que ara comentem. En ell s'estudia tot un seguit de famílies, amb els seus mutus enllaços, que en el Mataró del segle XV fins al XVIII van destacar a la població, tant en el ram de la cultura política, com en els camps de l'economia, la societat, la religió. Es tracta d'un treball sobre els patricis mataronins que intervingueren en el desenvolupament de la localitat, des de la vila baixmedieval fins més enllà de la seva transformació en ciutat. La seva actuació en els diversos camps, és tanmateix tot un referent històric. Són aquells que l'autor qualifica com a pares de la república (de la *res publica*).

Així, veurem desfilar en el llibre moltíssimes famílies amb vincles consanguinis, matrimonials, d'apadrinament, i comprovarem com es perpetuen en el temps uns llinatges de pagesos i menestrals, arrelats a la població, molts dels quals evolucionen cap a comerciants i mercaders. Són els que s'aprofitaren de la posició geogràfica de Mataró, ran el mar, per traficar amb el comerç marítim, arrabassant-lo, en part, de Barcelona. Són els que arribaren a fer de la nostra població a finals del segle XVII i inicis del següent, a cavall del «libero comerç», una mena de port franc, per atraure el mercadeig cap a la nostra platja. Són els que l'any 1702 prestaren els diners necessaris perquè Mataró obtingués el títol de ciutat, i els que durant la guerra de Successió adoptaren unes posicions pragmàtiques respecte als dos monarques contendents.

L'autor descriu el currículum de totes aquestes nissagues, explica la seva ascendència social, com es movien dins l'entramat polític local, analitza els vincles que algunes tenien amb l'administració municipal, reial, etc. Pagesos, botiguers, mercaders, veiem com evolucionen cap a estats socials superiors, cap al privilegi, els que més poden. També

veiem com ocupen llocs al consell municipal, elegits pel sistema insaculatori i, àdhuc, com alguns sobreviuen políticament dins la governació borbònica, assolint el nomenament de regidor als ajuntaments creats i dominats pel nou règim d'administració local centralitzat, que Felip V va imposar.

Sorprèn en el llibre la meticulositat del seu autor a reunir una infinitat de dades sobre els mataronins que hi apareixen, que ha sabut extreure de fonts d'arxiu o d'una gran diversitat de monografies publicades, gairebé gosaríem dir que d'una manera exhaustiva. Això palesa l'esforç i la dedicació que ha hagut de posar per tal de coronar amb èxit un treball com aquest, laboriós, complex. És només comptant amb un gran nombre de tesselles –de colors diferents, a més–, que els romans construïen els bells mosaics de les seves vil·les. Reixach fa el mateix amb aquesta tasca de recerca sobre el patriciat urbà mataroní, on les tesselles són un sens fi de dades documentals històrico-biogràfiques, combinades d'una manera

meticulosa per aconseguir la genealogia d'una determinada família pertanyent a aquell patriciat urbà. I, encara més, per explicar-nos com es ramifica, com s'enllaça amb altres llinatges, com arrela en el sòl mataroní.

En un annex, l'autor ofereix un seguit d'arbres genealògics de famílies locals, que permeten conèixer els llaços de parentiu de cadascuna. Són —no cal dir-ho—, una bona eina per progressar en la investigació històrica local d'una manera més guiada, més segura. Endemés, aquests arbres van acompanyats amb una il·lustració de cada casal familiar, i malgrat que alguns edificis han estat

amb el temps bastant reformat, ens permeten, en certa manera, evocar o fer-nos sentir més pròximes aquelles famílies patrícies que en el passat dominaren els destins de Mataró.

En resum, es tracta d'un llibre d'interès general, i molt especialment útil per als estudiosos de la història moderna, que hi trobaran fàcilment l'arrel o l'origen familiar de molts dels personatges que han sobresortit en els camps de les relacions personals, econòmiques i polítiques del passat mataroní, i també —més d'una vegada—, de la història del nostre país.

J.L.L.

MANUEL CUSACHS I CORREDOR, I ALTRES, *Escola Anxaneta (Mataró 1965-1987). Memòria d'una convicció*, Associació pel Llegat de l'Escola Privada Anxaneta (Mataró 2007).

L'escola Anxaneta va ésser creada l'any 1965 per un petit grup de pares que volien per als seus fills una escola diferent de les altres escoles que existien a la ciutat. Volien una escola activa, una escola renovadora, una escola mixta, una escola entesa com una llar, com la casa dels nens, que proposés observar, experimentar, comparar, generalitzar..., en la qual l'alumne fos el centre de tota activitat, com explica al pròleg Josep González-Agàpito.

A més, havia d'ésser una escola gestionada per pares i mestres, convertida amb el pas del temps en societat anònima, els accionistes de la qual continuarien essent els pares i els mestres.

Aquest era el model de l'escola, que es va haver de replantejar durant i després de la Transició, no pas sense tensions i discussions, en funció dels diferents corrents ideològics del moment.

Finalment, l'escola Anxaneta es convertí en escola pública l'any 1987.

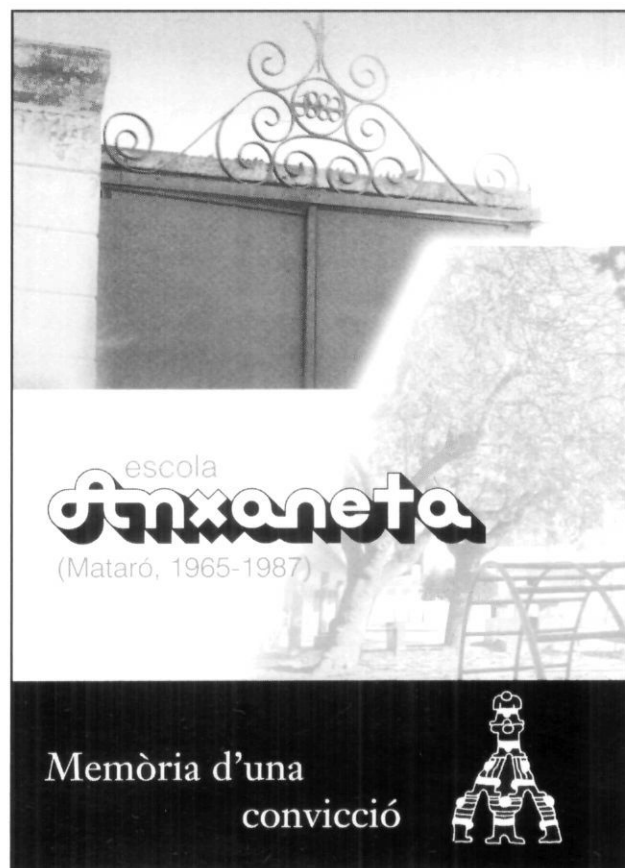
La monografia en la primera part explica, individualitzant curs per curs, els continguts, les activitats, la gestió, l'economia i els actes festius de l'escola, sense oblidar el treball dels equips de mestres i dels pares.

Una segona part es refereix al model educatiu i analitza la pedagogia activa, la filosofia del treball, els jocs, les sortides, dintre d'una àmplia temàtica.

I, la tercera part, és un recull de dades i documents.

En conjunt, és una excel·lent monografia, que documenta una institució mataronina en l'espai i en el temps. Llegir-la, fa pensar que és un model que haurien de seguir moltes altres institucions i associacions de la ciutat.

M.S.P.

FRANCESC MASRIERA I BALLESCÀ, *Jordi Arenas, la sublimació de l'art*. Patronat Municipal de Cultura de Mataró; Publicacions de l'Abadia de Montserrat (Mataró 2006).

Aquesta publicació és un retrat molt particular de Jordi Arenas i Clavell (1920-1998), el prestigiós pintor, escultor, músic i activista cultural. En els darrers anys, l'acceptació per part de l'Ajuntament de Mataró del llegat de l'artista i tots els passos que s'han fet per arribar a inaugurar el centre d'art Ca l'Arenas, han generat exposicions, articles, taules rodones, homenatges i publicacions que ens han apropat a la figura i l'obra d'aquest mataroní de pro. Aquesta biografia de to intimista, extensa i aprofundida, ens mostra la mirada interior del personatge, la lectura subjectiva que feia de la realitat que l'envoltava.

Francesc Masriera, un dels marmessors de l'herència d'Arenas, forma part del cercle íntim d'amics de l'artista. Junt amb Pilar Salicrú, assumeix la transcripció i endreça dels diaris que Jordi Arenas havia deixat escrits en petits quaderns de lletra menuda. Són pàgines redactades en primera persona, en què l'artista «trenca els seus famosos silencis, emet opinió, s'esplaia i, fins i tot, hi palesa contradiccions», segons que escriu Carles Marfà en el magnífic pròleg del llibre. Un material sensible com aquest, empeny Masriera a fer-ne una difusió ponderada i ordenada que ens ajuda a discernir el context vital i la trajectòria personal d'un home introspectiu i polièdric.

L'autor segueix el fil cronològic del biografat amb trenta-cinc capítols àgils i ben travats. La citació literal de breus passatges del dietari és un recurs que desperta interès. La lectura es fa amable perquè, a més, incorpora constants al·lusions al Mataró de cada moment. Hom descobreix, per exemple, que enmig de l'anèmica postguerra hi havia a la ciutat tímids intents de recuperació de la normalitat cultural i que els Arenas van ser agents dinamitzadors des del seu cenacle del carrer d'Argentona. I és que, a partir d'ara, els estudiosos de la cultura del Mataró de la segona meitat del segle xx tenen a les mans un treball d'obligada referència.

En l'apèndix podem trobar tres escrits de Jordi Arenas: el poema *Cap de Creus*, l'article que va publicar l'any 1988 a la revista *Mataró Escrit* sobre la Missa de les Santes, i una carta d'intercanvi artístic amb el pintor Ismael Font. Un espai dedicat a la bibliografia, un quadre cronològic, una llista de les exposicions individuals i un índex onomàstic tanquen les pàgines del llibre. Un llibre necessari: la biografia d'una personalitat captivadora que interacciona amb el panorama social i cultural de la porció de segle que li va tocar viure, dels anys vint als anys noranta.

NG